

Sisäministeriön rajavartio-osasto

Lausuntopyyntöne 22.1.2024 (VN/1113/2023)

Hallituksen esitysluonnos laiksi rajavartiolain muuttamiseksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Teknologisen kehityksen myötä syntyy sellaisia uusia toimintamahdollisuuksia, joiden yhteydessä voidaan joutua arvioimaan, onko kyseisten toimintamahdollisuuksien halutusta viranomaiskäytössä hyödyntämisestä tarpeen tai välttämätöntä säätää lailla. Yhtä viranomaista koskevan sääntelyn selkeyden kannalta voi kyseisen viranomaisen tehtäväkokonaisuudesta riippuen olla perusteltua säätää viranomaisen sellaisistakin toimintamuodoista, joiden sääntely ei olisi esimerkiksi niiden luonnollisten henkilöiden perusoikeuksiin puuttumattoman luonteen vuoksi välttämätöntä. Haasteena voivat tosin olla tämänkaltaisesta sääntelystä mahdollisesti tehtävät vastakohtaispäätelmät muiden viranomaisten käytettävissä olevien toimintamuotojen osalta.

Esitän seuraavassa eräitä eri viranomaisia koskevasta sääntelystä muodostuvan sääntelykokonaisuuden johdonmukaisuutta koskevia yleisiä huomioita hallituksen esitysluonnoksessa ehdotettuihin teknistä valvontaa ja radioteknistä valvontaa koskeviin säännöksiin liittyen.

Tekninen valvonta

Viranomaisen katsotaan yleensä tarvitsevan erillisen laissa säädetyn tiedonhankinta-toimivaltuuden teknisellä laitteella tapahtuvaan luonnollisiin henkilöihin kohdistuvaan jatkuvaan tai toistuvaan valvontaan yleisellä paikalla. Toisin kuin tekninen tarkkailu, tekninen valvonta on yleisvalvontaa eli se kohdistuu ennalta määräämättömiin luonnollisiin henkilöihin.

Aluevalvontalain teknistä valvontaa koskevan säännöksen (30 §) perusteluissa todetaan, että ensisijaisesti aluksiin, ilma-aluksiin tai muihin kulkuvälineisiin kohdistuva teknisellä laitteella tapahtuva valvonta jäisi kyseisen teknisen valvonnan ulkopuolelle (HE 38/2000 vp s. 46 ja 47). On kuitenkin huomattava, että muun muassa aluksen, ilma-aluksen tai muun kulkuvälineen tyypistä riippuen se voi olla myös välittömästi tai välillisesti tiettyyn luonnolliseen henkilöön yhdistettävissä oleva.

Rajavartiolain teknistä valvontaa koskevaa säännöstä sovelletaan nykyisin ja sitä sovellettaisiin myös siihen ehdotetun muutoksen jälkeenkin vain jatkuvaan tai toistuvaan valvontaan. Tämän vuoksi hallituksen esitysluonnoksen maininta Rajavartiolaitoksen anastusherjän tai muutoin erittäin tärkeän materiaalin, esimerkiksi teknisen vian vuoksi tukikohdan ulkopuolelle laskeutuneen helikopterin, tilapäisestä valvonnasta ei vaikuta tässä yhteydessä osuvalta.

Teknistä valvontaa koskevia säännöksiä sovelletaan yleensä valvontaan yleisellä paikalla eli paikalla, johon yleisöllä on pääsy. Tämä koski myös rajavartiolain teknistä valvontaa koskevaa säännöstä vuoteen 2019 saakka, jolloin säännöksen soveltamisalasta poistettiin maininta paikasta, johon yleisöllä on pääsy. Tätä perusteltiin muutosta koskeneessa hallituksen esityksessä merialueen teknisen valvonnan kohdistumisella myös paikkoihin, joihin yleisöllä ei ole pääsyä, kuten alusten kannelle (HE 201/2017 vp s. 31). Eräiden alusten ja niitä palvelevien satamien turvatoimista ja turvatoimien valvonnasta annetun lain teknistä valvontaa koskevaa säännöstä (17 §) sovellettaisiin hallituksen esitysluonnokseen sisältyvän muutosehdotuksen toteuttamisen jälkeenkin vain valvontaan, joka tapahtuu paikalla, johon yleisöllä on pääsy. Säännöksessä säädetään lisäksi erikseen viranomaisten oikeudesta saada satamanpitäjältä ja lainvanisännältä käyttöönsä näiden valvontamateriaali. Todettakoon vertailun vuoksi, että myös eduskunnan käsiteltävänä olevan ehdotetun sotilaskurinpitoa ja rikostorjuntaa Puolustusvoimissa koskevan lain teknistä valvontaa koskevaa säännöstä (110 §, HE 82/2023 vp) sovellettaisiin vain yleisellä paikalla tapahtuvaan valvontaan. Nykyinen sotilaskurinpidosta ja rikostorjunnasta puolustusvoimissa annettu laki ei sisällä teknistä valvontaa koskevia säännöksiä.

Viranomaisen oman toimitilan tai sellaisen viranomaisen omassa käytössä olevan laajemmankin alueen, joka on yleisöltä suljettu, suojaamisen tarkoituksessa tapahtuvaan kameravalvontaan ei ole yleensä katsottu tarvittavan erillistä laissa säädettyä tiedonhankintatoimivaltuutta, vaan tämänkaltaisen kameravalvonnan on katsottu voivan perustua henkilötietojen käsittelyä koskevaan sääntelyyn. Rikoslaisissa tarkoitettujen julkisrauhan nimenomaisesti suojaamia ovat muun muassa virastot sekä kasarmialueet ja muut Puolustusvoimien tai Rajavartiolaitoksen käytössä olevat alueet, joilla liikkuminen on asianomaisen viranomaisen päätöksellä kielletty (24 luku 3 §). Työpaikan osalta tulevat toimitilojen ja alueiden suojaamiseen liittyen sovellettaviksi myös yksityisyyden suojasta työelämässä annetun lain kameravalvontaa koskevat säännökset (5 luku). Edellä tarkoitettuna kaltaisessa kameravalvonnassa voi olla myös viranomaisten osalta kyse yleisen tietosuojasetuksen 6 artiklan 1 kohdan f alakohdassa tarkoitettujen oikeutettujen etujen toteuttamisesta. Yleisen tietosuojasetuksen 1 kohdan lopun 1 kohdan f alakohdan soveltamisalaa koskeva viranomaistoimintaan liittyvä raja (tietojenkäsittely, jota viranomaiset suorittavat tehtäviensä yhteydessä) tarkoittaa tässä yhteydessä nähdäkseni viranomaisen tehtäviensä suorittamiseksi harjoittamaa tiedonhankintaa. Tällaista tiedonhankintaa viranomainen voi harjoittaa sekä sen omissa että muissa tiloissa. Rajanylityspaikoilla tällaista tiedonhankintaa harjoittavat sekä Rajavartiolaitos että Tulli. Tullilain teknistä valvontaa koskevassa säännöksessä (28 §) mainitaan tiedonhankinnan toteuttamispaikkoina rajanylityspaikkojen lisäksi myös muut paikat ja tilat, joita Tulli saa valvoa.

Rajavartiolain ehdotettua teknistä valvontaa koskevaa säännöstä sovellettaisiin myös Rajavartiolaitoksen hallinnassa olevalla alueella tapahtuvaan valvontaan ja myös Rajavartiolaitoksen toiminnan suojaamisen tarkoituksessa tapahtuvaan valvontaan. Säännöksessä ei erotella toisistaan yleisön käytettävissä olevia alueita ja yleisöltä suljettuja alueita, vaikka yleisöltä suljetun alueen suojaamisen tarkoituksessa tapahtuvaan kameravalvontaan ei välttämättä tarvittaisikaan erillistä laissa säädettyä tiedonhankintatoimivaltuutta. Tietyn viranomaisen tietystä toimintamuodosta kokonaisuutena säätäminen voi kuitenkin olla kyseistä viranomaista koskevan sääntelyn selkeyden kannalta sinällään perusteltua esimerkiksi silloin, jos toimintamuodon yhteydessä voidaan harjoittaa tiedonhankintaa sekä luonnollisten henkilöiden perusoikeuksiin puuttuvan viranomaisen tehtävien suorittamisen tarkoituksessa että muussa tarkoituksessa.

On myös huomattava, että ehdotettua säännöstä sovellettaisiin myös Rajavartiolaitoksen tehtäviensä suorittamiseksi Rajavartiolaitoksen hallinnassa olevalla alueella harjoittamaan tiedonhankintaan ja myös Rajavartiolaitoksen hallinnassa olevan alueen välittömässä läheisyydessä toteutettuun valvontaan. Rajavartiolaissa on Rajavartiolaitoksen tehtäviin kuuluvaksi säädetty yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen rajanylityspaikan lisäksi myös Rajavartiolaitoksen toimitilassa ja Rajavartiolaitoksen hallinnassa olevalla alueella. Myöskin aluevalvontalain teknistä valvontaa koskevassa säännöksessä (30 §) mainitaan tiedonhankinnan toteuttamispäikkoina Puolustusvoimien ja Rajavartiolaitoksen hallinnassa olevat alueet niitä yleisön alueelle pääsyn suhteen erottelematta.

Vaikka rajavartiolain ehdotetussa teknistä valvontaa koskevassa säännöksessä käytyt rajavalvonnan, rajaturvallisuuden ylläpitämisen ja rajajärjestyksen ylläpitämisen käsitteet ovat sinällään rajavartiolain peruskäsitteitä, niiden keskinäiset suhteet voivat olla niiden käyttötilanteesta riippuvia. Rajaturvallisuuden ylläpitämistä käytetään rajavartiolaissa toisaalta Rajavartiolaitoksen tehtävää koskevana yläkäsitteenä (3 § 1 momentti) ja toisaalta rajajärjestyksen ylläpitämisen kanssa samalla hierarkkisella tasolla olevana käsitteenä (4 § 1 momentti sekä ehdotetut teknistä valvontaa ja radioteknistä valvontaa koskevat säännökset). Rajavalvonnan suorittamista ei mainita rajavartiolain Rajavartiolaitoksen tehtäviä koskevassa säännöksessä, eikä rajavartiolaissa määritellä rajavalvontaa. Rajavalvonnan rajatarkastuksista ja rajojen valvonnasta koostuva sisältö on kuitenkin määritelty Schengenin rajasäännöstössä (2 artikla 10 kohta).

Toisin kuin rajavartiolain ehdotetussa teknistä valvontaa koskevassa säännöksessä, rajavartiolain nykyisessä teknistä valvontaa koskevassa säännöksessä viitataan siihen, että Rajavartiolaitoksen tutkittavaksi säädetyn rikoksen estämiseksi ja vaaran torjumiseksi käytettävästä teknisestä valvonnasta säädettäisiin rikostorjunnasta Rajavartiolaitoksessa annetussa laissa. Kyseinen laki ei kuitenkaan sisällä tällaista sääntelyä. Osittain tämänkaltainen sääntely sisältyi rajavartiolain rajanylityspaikalla suoritettavaa automaattista tunnistamista koskevaan säännökseen vuoteen 2014 saakka.

Luonnollisten henkilöiden yksityiselämän suojan kannalta erityisen merkityksellistä voi olla viranomaisen tiedonhankintatoimivaltuuden ja henkilötietojen käsittelyä koskevan tiedollisen toimivaltuuden yhdistäminen. Tällaisesta yhdistämisestä on kyse rajavartiolain teknisessä valvonnassa kertyvän kuvan ja äänen henkilöiden automaattiseen tunnistamiseen käyttämistä koskevan säännöksen soveltamistilanteissa. Kyseistä säännöstä sovelletaan vain rajanylityspaikan teknisessä valvonnassa kertyvään kuvaan ja ääneen.

Radiotekninen valvonta

Rajavartiolain ehdotetusta radioteknistä valvontaa ja sähköisen viestinnän tietojen käsittelyä radioteknisessä valvonnassa koskevasta sääntelystä muodostuu varsin vaikeasti hahmotettava toimintojen ja niiden tarkoitusten ketju. Radioviestintää, radioviestinnän välitystietoja ja sijaintitietoja käsiteltäisiin radioteknisen valvonnan suorittamiseksi eli radiotaajuisten sähkömagneettisten aaltojen ja radiolaitteiden havaitsemiseksi, tunnistamiseksi, paikantamiseksi, yksilöimiseksi ja seuraamiseksi. Radioviestintää ja radioviestinnän välitystietoja saataisiin kuitenkin käsitellä tässä tarkoituksessa ainoastaan siinä laajuudessa kuin ne ovat välttämättömiä radioteknisen valvonnan suuntaamiseksi taikka valvontakohteiden erottelemiseksi tai rajaamiseksi. Sijaintitietojen on ilmeisesti katsottu olevan automaattisesti radioteknisen valvonnan suuntaamiseksi

taikka valvontakohteiden erottelemiseksi tai rajaamiseksi välttämättömiä. Radioteknistä valvontaa suoritettaisiin vuorostaan tilannekuvan muodostamiseksi.

Toisaalta hallituksen esitysluonnoksessa ehdotetun mukaisen radioteknisen valvonnan sekä toisaalta siviili- ja sotilastiedustelun tiedustelumenetelmien ja rikostorjunnan salaisten tiedonhankintakeinojen ja salaisten pakkokeinojen sisällöllisestä vertailusta muodostuu moniulotteinen kokonaisuus. Siviili- ja sotilastiedustelun sekä rikostorjunnan osalta sähköiseen viestintään liittyviä ehdotettuun radiotekniseen valvontaan osin sisällöllisesti vertautuvia tiedonhankintatoimivaltuuksia ovat ainakin televiestintään liittyen telekuuntelu (televiestin kuuntelu), televalvonta (televiestin välitystietojen tai telepäätelaitteen sijaintitietojen hankkiminen) ja teleosoitteen tai telepäätelaitteen yksilöintitietojen hankkiminen sekä radioviestintään liittyen mahdollisesti myös tekninen kuuntelu (ulkopuolisten tietoon tarkoittamattoman viestin kuuntelu). Sotilastiedustelun osalta kokonaisuuteen liittyy lisäksi ja erityisesti radiosignaalitiedustelu.

Varsinaisia tiedonhankintatoimivaltuuksia käytettäessä viranomaisen hankkii tiedot lähtökohtaisesti itse, kun viranomaisen muussa tiedonsaannissa on puolestaan yleensä kyse viranomaisen henkilötietojen käsittelyä koskevien tiedollisten toimivaltuuksien käyttämisestä. Telekuuntelussa ja televalvonnassa tiedot saadaan tosin yleensä viestinnän välittäjältä, mutta ne on mahdollista hankkia myös viranomaisen laitetta käyttämällä. Teleosoitteen tai telepäätelaitteen yksilöintitietojen hankkimisessa ja radiosignaalitiedustelussa tiedot hankitaan viranomaisen laitetta käyttämällä. Rajavartiolaitoksen laitetta käyttämällä toteutetussa radioteknisessä valvonnassa olisi kyse varsinaisesta tiedonhankintatoimivaltuuden käyttämisestä. Hallituksen esitysluonnoksessa viitataan radioteknisen valvonnan käsittelyn yhteydessä myös toiselta viranomaiselta saatujen tietojen käsittelyyn, jos Rajavartiolaitokselle on säädetty oikeus saada tällaisia tietoja radioteknisen valvonnan suorittamiseksi, ja palvelun hankkimiseen ulkopuoliselta toimittajalta kaupallisin ehdoin, jossa lienee kysymys erityisesti jäljempänä käsiteltävästä matkaviestimen sijaintitietojen hankkimisesta lisäarvopalvelun tarjoajalta. On tulkinnanvaraista, onko tällaisissa tilanteissa kyse varsinaisesta viranomaisen tiedonhankintatoimivaltuuden käyttämisestä vai pikemminkin viranomaisen tiedollisen toimivaltuuden käyttämisestä. Jos tiedonsaannista säädetään tiedonhankintatoimivaltuuden muodossa, tiedonsaannille on tosin helpompi määrittää sitä koskevat tarkemmat edellytykset ja päätöksentekojärjestelmä. Siviili- ja sotilastiedustelun osalta käydään kansainväliselläkin tasolla keskustelua avointen ja kaupallisten lähteiden tiedustelua koskevasta sääntelytarpeesta.

Rajavartiolain ehdotetussa radioteknistä valvontaa koskevassa säännöksessä käytetty radiotaajuisten sähkömagneettisten aaltojen (eli radioaaltojen) käsite olisi ilmeisesti tarkoitettu samansisältöiseksi kuin sotilastiedustelusta annetun lain radiosignaalitiedustelua koskevassa säännöksessä (60 §) käytetty vastaava käsite. Käsite näyttäisi kattavan kaikenlaiset dataa sisältävät radiosignaalit ja lisäksi myös muut radioaallot. Sotilastiedustelun yhteydessä erotetaan toisistaan toisaalta hallituksen esitysluonnoksessakin mainitut dataa sisältäviin radiosignaaleihin kohdistuva signaalitiedustelu (SIGINT) ja sen alalajit viestitiedustelu (COMINT), vieraiden laitteiden teknisten instrumentointisignaalien tiedustelu (FISINT) ja elektroninen mittaustiedustelu (ELINT) sekä toisaalta muun muassa muita kuin tarkoituksellisesti lähetettyjä sähkömagneettisia aaltoja koskeva ominaispiirre- ja tunnistetiedustelu (MASINT). Kaikki radiosignaalit tai muut radioaallot eivät ole luonnollisiin henkilöihin välillisestikään yhdistettävissä olevia. Jos radiosignaalit tai muut radioaallot eivät ole luonnollisiin henkilöihin yhdistettävissä olevia, niitä koskevalla tiedonhankinnalla ei puututa luonnollisten henkilöiden perusoi-keuksiin. Sähköisen viestinnän palveluista annetun lain sähköisten viestien ja niihin

liittyvien välitystietojen luottamuksellisuutta koskevia säännöksiä (17 luku) sovelletaan sekä luonnollisiin henkilöihin että oikeushenkilöihin yhdistettävissä oleviin tietoihin (3 § 40 kohta).

Sähköinen viestintä voidaan jakaa radioviestintään ja televiestintään. Radioviestintä tapahtuu radiolaitteita käyttämällä sekä televiestintä viestintäverkkoja ja telepäätelaitteita käyttämällä. Sähköinen viesti tarkoittaa radioviestinnän yhteydessä radiolähetykseen sisältyvää viestiä ja televiestinnän yhteydessä televiestiä eli viestintäverkossa välitettävää viestiä. Jaottelu ei ole kuitenkaan yksiselitteinen, kun sinällään televiestintään kuuluvan matkaviestinviestinnän yhteydessä käytettävän telepäätelaitteen eli matkaviestimen ja matkaviestinverkon välistä viestintää pidetään myös radioviestintänä ja matkaviestintä siihen liittyen myös radiolaitteena.

Samoin kuin esimerkiksi useita eri viranomaisia koskevissa miehittämättömän ilmailuksen kulkuun puuttumista koskevissa säännöksissä, rajavartiolain ehdotetussa sähköisen viestinnän tietojen käsittelyä radioteknisessä valvonnassa koskevassa säännöksessä käytetään radioviestintää, radioviestinnän välitystietoja (vrt. aikaisemmat tunnistamistiedot) ja sijaintitietoja (vrt. aikaisemmat paikkatiedot) hierarkkisesti samalla tasolla olevina käsitteinä. Termillä radioviestintä viitattaneen näin käytettynä lähinnä radioviestinnän sisältöön (vrt. televiestin sisältö).

Rajavartiolain ehdotetun säännöksen mukaan radioteknisen valvonnan avulla ei saataisi hankkia tietoja muun kuin yleisesti vastaanotettavaksi tarkoitetun radioviestin sisällöstä. Radioviestin käsitettä tässä yhteydessä käytettäessä jää nähdäkseni jossain määrin tulkinnanvaraiseksi, tarkoittaisiko se radiolähetykseen sisältyvän viestin lisäksi myös televiestiä sen ollessa siirtymässä matkaviestimen ja matkaviestinverkon välillä. Radioviestinnän välitystiedot sisältävät tiedon myös radiolähetyksen lähetyspaikasta (laki sähköisen viestinnän palveluista 3 § 40 kohta). Matkaviestinverkon osalta tiedon siitä, minkä tukiaseman alueella päällä oleva matkaviestin on kulloisellakin hetkellä, on katsottu olevan välitystieto, koska tällainen matkaviestimen sijainnin ilmaiseva tieto on välttämätön viestintäpalvelun toteuttamiseksi (laki sähköisen viestinnän palveluista 3 § 40 kohta, HE 125/2003 vp s. 47). Sijaintitieto on puolestaan sellainen matkaviestimen sijainnin ilmaiseva tieto, jota käytetään muuhun kuin viestin välittämiseen (laki sähköisen viestinnän palveluista 3 § 18 kohta). Matkaviestimen sijainnin ilmaisevien tietojen jaottelu välitystietoihin ja sijaintitietoihin jää kuitenkin osin vaikeasti hahmottuvaksi. Televalvontaa koskevat säännökset kattavat sekä televiestien välitystietojen ja niihin sisältyvien matkaviestimen sijainnin ilmaisevien tietojen että matkaviestimen sijaintitietojen hankkimisen. Oma kysymyksensä on, millä tahoilla on velvollisuus toteuttaa viranomaisen pyytämä televalvonta. Pakkokeinolain sijaintitietojen hankkimista koskevassa säännöksessä (10 luku 8 §) ja sähköisen viestinnän palveluista annetun lain hätäilmoituksia vastaanottavien viranomaisten tiedonsaantioikeuksia koskevassa säännöksessä (321 §) käytetty sijaintitiedon käsite näyttäisi sisältävän myös matkaviestimen sijainnin ilmaisevat televiestien välitystiedot. Sähköisen viestinnän palveluista annetun lain lisäarvopalvelujen käsite kattaa sekä matkaviestimen sijainnin ilmaisevien televiestien välitystietojen että matkaviestimen sijaintitietojen käsittelyn muuta tarkoitusta kuin viestin välittämistä varten (3 § 10 kohta). Välitystietojen ja sijaintitietojen välisen jaottelun vaikeaa hahmotettavuutta voi liittyä myös sähköisen viestinnän palveluista annetun lain matkaviestimen sijaintitietoihin ja muihin matkaviestimen sijainnin ilmaiseviin tietoihin sovellettavaan lukuun (20 luku).

Ehdotetun radioteknisen valvonnan yhteydessä Rajavartiolaitoksen laitteella hankittavat tiedot olisi ilmeisesti katsottava sähköisen viestinnän palveluista annetun lain systematiikan näkökulmasta sekä matkaviestimien että muiden radiolaitteiden osalta radiolähteyksen lähetyspaikan ilmaiseksi välitystiedoiksi. Matkaviestimen sijainnin ilmaisevia matkaviestinverkosta saatavia televiestin välitystietoja on puolestaan mahdollista saada viestinnän välittäjältä ja matkaviestimen sijaintitietoja lisäarvopalvelun tarjoajalta.

Hallituksen esitysluonnoksen mukaan ehdotetun radioteknisen valvonnan ja siihen sisältyvän radiolaitteen yksilöinnin tarkoituksena ei olisi yksilöidä ja tunnistaa radiolaitetta käyttävää luonnollista henkilöä. Luonnollisen henkilön yksityiselämän suojan kannalta on kuitenkin merkitystä sillä, että esimerkiksi hallituksen esitysluonnoksessa mainitut kansainvälinen matkaviestimen laitetunnus (IMEI) ja kansainvälinen matkaviestintilaajan tunnus (IMSI) voivat muun muassa operatiivisen tilannekuvan muodostamisen yhteydessä yhdistyä usein tosiasiallisesti luonnolliseen henkilöön. Oma luonnollisen henkilön oikeusasemaan vaikuttava kysymyksensä on myös paikannettua radiolaitetta käyttävän luonnollisen henkilön yksilöiminen ja tunnistaminen erillisellä jälkikäteisellä operatiivisella toimella. Hallituksen esitysluonnoksen maininta sensoreiden tuottaman tiedon suodattamisesta sellaiseen muotoon, että loppukäyttäjä ei saisi tietää radiolaitteen yksilöintiin käytettäviä tunnistetietoja, on mahdollisesti strategisen tai operatiivisen tilannekuvan muodostamiseen ja erilliseen jälkikäteiseen operatiiviseen tunnistamistoimeen liittyvä, mutta maininnan sisältö ja tarkoitus jää jossain määrin epäselväksi.

Rajavartiolain ehdotetussa radioteknistä valvontaa koskevassa säännöksessä käytetty tilannekuvan käsite kattaa sekä edellä mainitun mahdollisesti pelkkiin tilastollisiin tietoihin perustuvan strategisen tason tilannekuvan että myöskin edellä mainitun mahdollisesti luonnollisiin henkilöihin yhdistettävissä oleviin tietoihin perustuvan operatiivisen tason tilannekuvan. Strategisen tason tilannekuva voi tukea esimerkiksi ylimmän valtiojohdon päätöksentekoa ja operatiivisen tason tilannekuva puolestaan myös Rajavartiolaitoksen operatiivisen kenttätoiminnan suuntaamista. Radioviestinnän ja sen välitystietojen käsittelystä automaattisen tietojenkäsittelyn avulla ja tilastollisesti on nykyisellään nimenomaisia (väliaikaisia) säännöksiä sähköisen viestinnän palveluista annetussa laissa miehittämättömän aluksen kauko-ohjaukseen sekä matkaviestimen ja matkaviestinverkon väliseen yhteyteen liittyen (136 § 5 ja 6 momentti).

Oma kysymyksensä on, pitäisikö rajavartiolaissa säätää radioteknistä valvontaa ja sähköisen viestinnän tietojen radioteknisessä valvonnassa käsittelyä koskevasta päätöksentekojärjestelmästä ja päätöksenteon dokumentoinnista. Todettakoon vertailun vuoksi, että teknisen valvonnan osalta ei ole yleensä säädetty sitä koskevasta päätöksenteosta. Radiosignaali tiedustelusta taas päättää Pääesikunnan tiedustelupäällikkö ja päätös on tehtävä tällöin kirjallisesti. Radioteknistä valvontaa voitaneen pitää osin sen toteuttamistilanteesta ja -tavasta riippuen teknistä valvontaa syvemmin sen kohteina olevien luonnollisten henkilöiden yksityiselämän suojaan puuttuvana. Yksityiselämän suojaan puuttumiseen liittyen henkilötietojen käsittelystä Rajavartiolaitoksessa annetun lain ehdotettuja tietojen käsittelyä muussa kuin niiden alkuperäisessä käsitteilytarkoituksessa ja tietojen luovuttamista toiselle viranomaiselle koskevia säännöksiä sovellettaisiin teknisen valvonnan tietoihin, mutta ei radioteknisen valvonnan tietoihin. Hallituksen esitysluonnoksessa viitataan kuitenkin mahdollisuuteen luovuttaa radioteknisen valvonnan tietoja sellaiselle toiselle viranomaiselle, jolla on voimassa olevan lain-säädännön mukaisesti oikeus tietojen saamiseen Rajavartiolaitokselta. Toisin kuin ehdotetulla radioteknisellä valvonnalla, radiosignaali tiedustelulla voidaan hankkia tietoa

myös (valtiollisen toimijan) viestin sisällöstä, mutta radiosignaalitiedustelua saadaan toisaalta kohdistaa vain Suomen alueen ulkopuolella olevasta laitteesta lähteviin tai tällaiseen laitteeseen saapuviin radioaaltoihin.

Hallituksen esitysluonnoksessa kuvataan järjestely, jossa sensoreiden tuottama tieto esikäsiteltäisiin ja suodatettaisiin teknisesti ennen tietoaineiston loppukäyttäjän käsiteltäväksi siirtämistä. Tällaisen järjestelyn toteuttaminen ja edelleen kehittäminen olisi radioteknisen valvonnan kohteiksi tosiasiallisesti joutuvien luonnollisten henkilöiden yksityiselämän suojan ja oikeusturvan kannalta sinällään kannatettavaa. Oma kysymyksensä olisi menettely, jolla varmistettaisiin, ettei radioteknisellä valvonnalla saataisi tietoja muun kuin yleisesti vastaanotettavaksi tarkoitetun radioviestin sisällöstä.

Kimmo Hakonen
Tiedusteluvalvontavaltuutettu